

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 14 listopada 2014 r. D. P. wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W., kwoty 15.863 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia następnego po dniu wydania wyroku oraz kwot po 268 zł miesięcznie, płatnych do 10. dnia każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami – co do rat renty zliczonych od dnia wytoczenia powództwa do dnia wyrokowania, od dnia następnego po dniu wydania wyroku; co do rat których termin wymagalności przypadał będzie po dniu wydania wyroku, wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminowi płatności poszczególnych rat. Podstawą roszczenia powódki była zwaloryzowana na podstawie art. 358¹ § 3 k.c. renta będąca świadczeniem pieniężnym wynikającym z umowy ubezpieczenia renty odroczonej.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu oraz podniósł zarzut przedawnienia roszczenia za okres od dnia 9 września 2005 r. do listopada 2011 r.

Wyrokiem z dnia 5 października 2018r. Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi zasądził od (...) Zakładu (...) w W. na rzecz D. P. kwoty:

- 31.563,87 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 6 października 2018r. do dnia zapłaty,
- 398,85 zł płatną w terminie do dnia 15 listopada 2018r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie uchybienia terminowi płatności,
- 398, 85 zł, płatną w terminie do dnia 15 grudnia 2018r z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie uchybienia terminowi płatności oraz kwoty po 398,85 zł miesięcznie płatne w terminie do 15 –tego każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie uchybienia terminowi płatności zwiększone corocznie poczynając od roku 2019 o 11,5 % w stosunku do raty z roku poprzedniego oraz kwotę 4428 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego udzielonego powódce z urzędu.

W pozostałym zakresie Sąd I instancji oddalił powództwo i nakazał pobrać od (...) Zakładu (...) w W. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi kwotę 3473,43 zł tytułem zwrotu nieuiszczonych kosztów sądowych.

(...) zakład (...) na (...) Spółka Akcyjna w W. zaskarżyła wyrok w części dotyczącej zasądzenia renty ponad kwoty:

- w punkcie 1 wyroku ponad kwotę 5928 zł w zakresie renty skapitalizowanej oraz w punkcie 1 wyroku ponad kwotę po 65 zł. w zakresie renty bieżącej.

Skarżąca zarzuciła wyrokowi:

1. naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię przepisu art. 358¹ § 3 k.c. poprzez podwyższenie renty miesięcznej przysługującej powódce z tytułu umowy ubezpieczenia renty odroczonej w sposób nie uwzględniający interesu (...) S.A. polegające na:

- zastosowanie miernika waloryzacji w postaci przeciętnego wynagrodzenia brutto, zamiast netto;
- nie obciążenie obu stron skutkami inflacji, tylko obciążenie pozwanego w 100% skutkami inflacji;
- przyjęcie nieprawidłowej metody waloryzacji renty, a mianowicie podwyższenie renty tzw. procentem składanym,
- przeprowadzenie waloryzacji renty bez ustalenia, jaka była pierwotna wartość zobowiązania pieniężnego – z daty zawarcia umowy;

2. naruszenie prawa procesowego tj. art. 805 § 3 k.c. poprzez uznanie, że do renty powódki mają zastosowanie przepisy kodeksu niniejszego o rencie i tym samym podlega ta renta podlegać ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych, a zatem renta powódki jest obciążona podatkiem dochodowym od osób fizycznych;

2.naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art. 321 k.p.c. przez wyrokowanie ponad żądanie tj. ponad kwotę renty miesięcznej w wysokości po 268 zł;

3.naruszenie przepisów praw procesowego tj. art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie przez Sąd I instancji swobodnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez uznanie metody waloryzacji przyjętej przez biegłego, która to metoda w ocenie sadu jest wykorzystywana przez ZUS i jest obiektywna;

4.naruszenie art. 805 k.c. w zw. z art. 358¹§ 3 . poprzez ustalenie, że renta powódki będzie zwiększona corocznie o 11,5 %.

W konkluzji skarżąca wniosła o:

1.zmianę wyroku w punkcie 1 poprzez zasądzenie kwoty 5928 zł zamiast kwoty 31.563,87 zł;

2.zmianę wyroku w punkcie 1 poprzez zasądzenie kwoty po 65zł tytułem renty miesięcznej poczynając od października 2018r. zamiast renty po 398,85 zł;

3.uchylenie wyroku w zakresie ustalenia, że renta miesięczna będzie zwiększona corocznie o 11,5 % poczynając od 2019r.;

4. skorygowanie kosztów procesu za I instancję;

5.zasądzenie kosztów procesu za II instancję.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania za II instancję w tym kosztów pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w wysokości 150% stawki minimalnej, które to koszty nie zostały opłacone w całości ani w części.

Sąd Okręgowy ustalił dodatkowo:

Wysokość renty należnej powódce przy uwzględnieniu zapisów umowy ubezpieczenia renty odroczonej ,łączącej strony oraz 100% waloryzacji dokonanej w oparciu o miernik przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia netto, kształtowała się w poszczególnych latach miesięcznie w sposób następujący:

2005 r. – kwota, 63,99 zł

2006 – kwota 71,35 zł

2007 - kwota 79,55 zł

2008 - kwota 88,70 zł

2009- kwota 98,90 zł

2010 – kwota 110,28 zł

2011- kwota 122,96 zł

2012- kwota 137,10 zł

2013- kwota 152,87 zł

2014- kwota 170,45zł

2015- kwota 190,05 zł

2016- kwota 211,90 zł

2017- kwota 236,27 zł

2018- kwota 263,44 zł

(uzupełniająca opinii biegłego sądowego z zakresu rachunkowości mgr R. P. złożona na rozprawie w dniu 13 września 2018r. –k. 415, k.419-420).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest częściowo uzasadniona i skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku.

Zdaniem Sądu Okręgowego, w części znajdują uzasadnienie zarzuty naruszenia przez Sąd I instancji przepisów prawa materialnego, w szczególności art. 358¹ § 3 k.p.c. oraz art. 805 § k.p.c.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że w istocie wybór miernika w oparciu, o który sąd może dokonać zmiany wysokości bądź sposobu spełnienia świadczenia pieniężnego w przy zastosowaniu przepisu art. 358¹ § 3 k.c. jest kwestią uznania sądu.

Sąd Okręgowy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę uznaje, że wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, jest w istocie miernikiem obiektywnym, pozwalającym na dokonanie waloryzacji świadczenia.

Niemniej jednak, Sąd Okręgowy uznaje za zasadny zarzut skarżącego w tam zakresie, że przyjmując miernik waloryzacyjny w postaci przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w rozpoznawanej sprawie nie ma podstaw do stosowania tego miernika w w wysokości brutto.

Jak wynika z materiału dowodowego zebranego w sprawie, w dacie zawarcia umowy ubezpieczenia (3 czerwca 1987r.) przeciętne miesięczne wynagrodzenie nie było obciążone podatkiem dochodowym od osób fizycznych i składkami na ubezpieczenie społeczne.

W tej sytuacji, zdaniem Sądu Okręgowego, do przeprowadzenie waloryzacji świadczenia należnego powódce należało zastosować miernik przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w wysokości netto.

Na okoliczność tę zwracała uwagę strona pozwana w piśmie z dnia 8 sierpnia 2018r. (k. 405-407). Biegły po zapoznaniu się z pismem strony pozwanej przygotował opinię uzupełniająca , którą złożył na rozprawie w dniu 13 września 2018r., w której to opinii biegły przedstawił wyliczenie świadczeń powódki w oparciu o miernik przeciętnego wynagrodzenia w wysokości netto (opinia –k., 415). Strona pozwana nie wniosła żadnych uwag do tej opinii, nie zakwestionowała jej treści.

Biorąc pod uwagę treść tej opinii, renta powódki w poszczególnych latach przy przyjęciu pełnej waloryzacji, kształtowałyby się w sposób następujący:

2005 – $63,99 \times 4 = 255,96$ zł

2006- $71,35 \times 12 = 856,20$

2007 – $79,55 \times 12 = 954,60$

2008- $88,70 \times 12 = 1064,40$ zł

2009- $98,90 \times 12 = 1186,80\text{zł}$

2010- $110,28 \times 12 = 1323,36\text{zł}$

2011 – $122,96 \times 12 = (\dots),52$

(...)- $137,10 \times 12 = (\dots),20$

2013- $152,87 \times 12 = (\dots),44$

2014- $170,45 \times 12 = 2040$

2015- $190,05 \times 12 = 2280,60$

2016- $211,90 \times 12 = 2542,80\text{zł}$

2017- $236,27 \times 12 = 2835,24 \text{zł}$

2018 (styczeń – październik) – $263,44 \times 10 = 2634,40 \text{zł}$

Sumując kwoty rat renty za poszczególne lata, należność ta od września 2005 r. do października 2018r wyniosła łącznie 22.673 zł 58 gr. Strona pozwana wypłaciła powódce z tytułu renty łącznie kwotę 3744 zł, zatem od kwoty 22.673,58 zł należało odjąć kwotę 3744 zł, co dało kwotę 18929,57 zł, która stanowiła wysokość pełnej waloryzacji renty powódki.

Zgodzić należy się ze skarżącym i w tym zakresie, że skutki inflacji nie mogą obciążać tylko jednej strony zobowiązania, bowiem strona pozwana także nie ponosi odpowiedzialności za zjawiska hiperinflacji, jakie wystąpiły na początku lat 90 –tych ubiegłego wieku.

Dokonując sądowej waloryzacji świadczenia, sąd jest zobowiązany do rozważenia interesu obu stron umowy. W tym stanie rzeczy, zdaniem Sądu Okręgowego, świadczenie należne powódce należy określić na poziomie 75 % kwot wynikających z pełnej waloryzacji.

Zatem, wysokość zwaloryzowanej renty zaległej Sąd Okręgowy określił na kwotę 14.197 zł (18.929 zł x 75%), natomiast wysokość renty bieżącej na kwotę 197 zł (263,44 zł x 75 %).

W pełni uzasadniony był także zarzut skarżącego w tym zakresie, że dokonując waloryzacji rat renty bieżącej Sąd I instancji bezzasadnie określił, iż raty te mają być podwyższane o 11,5 % corocznie poczynając od roku 2019r.

Dokonując zmiany wysokości świadczenia w oparciu o przepis art. 385¹ § 3 k.c., sąd ustala wysokość zwaloryzowanego świadczenia w oparciu o całokształt materiału dowodowego, nie ma, zatem podstaw do wprowadzania dodatkowych „ klauzul waloryzacyjnych” przy ustaleniu świadczenia należnego powódce.

W tym stanie rzeczy, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i ustalił wysokość skapitalizowanej renty za okres 2005 – 2018 na kwotę 14.197 zł, zaś rentę bieżącą poczynając od dnia 15 października 2018 r. na kwotę 197 zł.

W pozostałym zakresie Sąd Okręgowy oddalił powództwo, jako bezzasadne.

O kosztach postępowania za I instancję Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c., zgodnie z którym sąd może włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów (...), gdy określenie należnej sumy zależało od wzajemnego obrachunku lub oceny sądu. Zdaniem Sądu Okręgowego, w rozpoznawanej sprawie żądanie waloryzacji świadczenia powódki było usprawiedliwione w zasadzie, natomiast określenie wysokości zwaloryzowanego świadczenia zależało od oceny sądu. Nadto, Sąd Okręgowy miał na uwadze sytuację życiową i majątkową powódki. Powódka jest trwale całkowicie niezdolna do pracy. U powódki zdiagnozowano upośledzenie

umysłowe w stopniu umiarkowanym objawiające się m.in. zaburzeniami urojeniowymi, postępującymi zaburzeniami pamięci, upośledzeniem myślenia abstrakcyjnego i krytycznej oceny, urojeniami prześladowczymi. W badaniu Nadto powódka jest osobą ze znacznie obniżoną sprawnością intelektualną. Funkcjonowanie intelektualne, poznawcze, emocjonalne powódki należy uznać za zaburzone. W sytuacjach życia codziennego powódka jest w stanie sobie poradzić, ale tylko, dlatego, że korzysta z pomocy innych osób. Procesy decyzyjne są zaburzone, powódka podejmuje je pod wpływem czynników emocjonalnych.

W tej sytuacji, zdaniem Sądu Okręgowego, uzasadnione było obciążenie strony pozwanej kosztami zastępstwa procesowego powódki określonymi na podstawie § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Koszty zastępstwa procesowego wyniosły 2.400 zł i powiększone zostały, zgodnie z żądaniem pełnomocnika powódki, o 50 % ze względu na stopień złożoności sprawy i nakład pracy pełnomocnika oraz ilość terminów rozpraw.

Strona pozwana obciążona została także wydatkami poniesionym przez Skarb Państwa na poczet wynagrodzenia biegłych sądowych.

W pozostałym zakresie apelacja nie jest zasadna.

Nie znajduje uzasadnienia zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. oraz zarzut naruszenia art. 358¹ § 3 k.p.c. w zakresie, w jakim Sąd I instancji ustalił warunki zawarcia umowy między stronami, w szczególności w kwestii zwiększenia wysokości renty o tzw. procent składany.

Jak wynika z materiału dowodowego zebranego sprawie, w szczególności z dokumentów zawarcia umowy i aneksu do umowy, na wniosek powódki z dnia 3 czerwca 1987 roku powódka zawarła z Państwowym Zakładem (...) umowę ubezpieczenia renty odroczonej potwierdzoną polisą numer (...).552, Według taryfy XII. Z umówionym wiekiem 55 lat, tj. od dnia 9 września 2005 r. miał nastąpić początek płatności renty. Zgodnie z wnioskiem ubezpieczającego Państwowy Zakład (...) w oparciu o wpłacone składki wpisane do załączonej książeczki rentowej wypłaci określone świadczenia w złotych tj. miesięczną dożywotnią rentę płatną od dnia, w którym ubezpieczony osiągnie umówiony wiek.

Strony umówiły się, że renta zakupiona w danym roku kalendarzowym – w okresie odroczenia jej płatności – zwiększa się od następnego roku corocznie o 2 %; obliczona w ten sposób renta, od następnego roku kalendarzowego po roku, w którym nastąpił początek jej płatności, zwiększa się również corocznie o 2 %.

Zgodnie z treścią Dodatku nr 1 w ramach Adnotacji do umowy renty odroczonej, stosownie do decyzji Ministra Finansów z dnia 30 sierpnia 1982 r. podwyższa się corocznie rentę (raty renty) o 11,5 % przez czas nieokreślony. Umowa nie była zmieniana.

Wysokość dożywotniej renty miesięcznej płatnej od terminu podanego w książeczce rentowej zależy od wysokości opłaconych składek. Za każdą wpłaconą składkę ubezpieczony nabywa prawo do odpowiedniej renty, a suma tych rent stanowi dożywotnią rentę miesięczną.

Zdaniem Sądu Okręgowego, przy tak ustalonych warunkach umowy, która przecież nie została zmieniana do września 2005r, kiedy nastąpiła płatność renty, przy ustaleniu wysokości renty zwaloryzowanej nie sposób było pominąć oprocentowania przywdzianego w umowie.

W chwili zawarcia umowy w 1987r. nie występowały zjawiska inflacyjne, zawierając umowę ubezpieczenia renty odroczonej powódka mogła liczyć na to, że renta wyliczona od składek będzie się zwiększała rocznie o 11.5 %.

Zatem, wbrew twierdzeniom skarżącej zawartym w apelacji, aby ustalić wysokość zwaloryzowanego świadczenia należnego powódce należało uwzględnić przewidziane w umowie oprocentowania. Biegły sądowy w opinii

uzupełniającej złożonej na rozprawie w dniu 13 września 2018r. wyliczył wysokość zwaloryzowanych rat renty zgodnie z zapisami łączącej strony umowy i w oparciu o miernik – przeciętne miesięczne wynagrodzenie w kwocie netto.

W tym stanie rzeczy, Sąd Okręgowy Łodzi w pozostałym zakresie oddalił apelację, jako bezzasadną na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na poddaństwie art. 100 zd. 2 k.p.c. i obciążył nimi stronę pozwaną.

Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika powódki została ustalona w oparciu o § 8 ust.5 w zw. z §16 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016r. w sprawie ponoszenia przez Skarb państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U.poz.1714).